

Dyddiad y cyfarfod :	16 Mawrth 2023
Pwnc	Cefnogaeth i Gynghorwyr a Diogelwch Cynghorwyr
Argymhelliad	Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth dderbyn yr adroddiad er gwybodaeth.
Swyddog Cyswllt:	Vera Jones, Rheolwr Democratiaeth ac Iaith Catrin Love, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol Cara Williams, Swyddog hyfforddiant Aelodau
Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?	
<ol style="list-style-type: none">1. Yn y cyfnod ers Etholiad Llywodraeth Leol mis Mai 2023, mae dau brif thema wedi dod i'r amlwg yn barhaus.<ul style="list-style-type: none">• Mae pwysau cynyddol ar Gynghorwyr ac felly'r angen i sicrhau cefnogaeth a chynhaliadaeth iechyd a lles ar eich cyfer.• Yn ogystal, mae materion diogelwch Cynghorwyr wedi dod i'r amlwg yn sgil digwyddiadau cenedlaethol a digwyddiadau o fewn y Cyngor ac i Gynghorwyr unigol.2. Mae cyswllt yn gallu bod rhwng y ddwy elfen hefyd - mae'r aflonyddu y mae rhai Aelodau wedi ei ddioddef yn gallu cynyddu straen. Yn ogystal, mae nifer wedi adrodd fod pwysau gwaith a straen costau byw yn cael effaith ar y gymdeithas, ac mae mwy o bobl yn gofyn i'w Cynghorydd lleol am gymorth.3. Fodd bynnag, mae nifer hefyd yn teimlo fod cymdeithas wedi newid a'r disgwyliadau ar Gynghorwyr wedi mynd yn uwch gan fod disgwyliadau pobl yn gyffredinol wedi mynd yn uwch.4. Trwy sgysiau diweddar gyda rhai Cynghorwyr mae wedi dod i'r amlwg nad yw pobl yn ymwybodol o'r gefnogaeth sydd eisoes ar gael i'ch cynorthwyo chi i edrych ar ôl eich iechyd a'ch lles. Mae hyn yn cynnwys eich iechyd corfforol a'ch iechyd meddyliol.5. Mae tudalen ar y Mewnrwyd Aelodau 'Edrych ar ôl dy hun' yn cyfeirio at beth o'r gefnogaeth sydd ar gael. <p>Iechyd Meddyliol.</p> <ol style="list-style-type: none">6. Un o'r gwasanaethau allweddol sydd ar gael i chi yw Gwasanaeth cwnsela Medra. Mae'r Gwasanaeth yn gyfrinachol, ac mae modd i chi gyfeirio eich hun at y gwasanaeth – mae manylion sut i wneud hynny ar y safle mewnrwyd.	

-
7. Fodd bynnag, rydym hefyd yn ceisio annog lechyd meddwl, ac i'r perwyl yma yn cynnig nifer fawr o sesiynau hyfforddiant yn y maes. Ddechrau mis Ionawr cynhaliwyd sesiwn dau ddiwrnod 'Cymorth Cyntaf lechyd Meddwl' a derbyniwyd adborth cadarnhaol iawn. Mae sesiynau pellach wrthi'n cael eu trefnu.

Diogelwch - hyfforddiant

8. Fel y nodwyd, mae'r trais ac aflonyddu y mae rhai Aelodau wedi ei ddiogel yn cynyddu straen arnynt, ac mae'r cwrs Arwain yn Ddiogel wedi ei addasu er mwyn mynd i'r afael â hyn. Mae'n cynnwys trafodaeth a chamau ymarferol ynghylch diogelwch personol er mwyn eich cadw yn ddiogel a lleihau'r straen arnoch chi. Fe welwch o adroddiad arall fod y niferoedd sydd wedi bod yn cofrestru ar gyfer y digwyddiadau wedi bod yn eithaf isel, ond mae'r adborth rydym wedi eu derbyn o'r sesiynau yn hynod gadarnhaol. Mae neges pellach wedi ei gyrru i bob aelod sydd ddim eto wedi cwblhau y cwrs yn eu hannog yn gryf i fynychu. Ar gyfer yr aelodau hynny sydd wedi mynychu y cwrs beth amser yn ôl ond heb dderbyn yr elfen newydd ar ddiogelwch personol, yna mae sesiwn byr ar gael dim ond yn cynnwys yr elfen yma.
9. Yn ogystal, mae sesiynau gweminar wedi eu cynnal gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Lloegr (CLIL) yn Rhagfyr 2022 ac ym mis Chwefror 2023. Teitlau'r digwyddiadau oedd "Ymdrin ag aflonyddu a caamdriniaeth ar lein" a "Diogelwch personol Cynghorwyr". Gohebwyd gyda'r holl Gynghorwyr yn cynnig iddynt fynychu'r sesiynau rhithiol oedd am ddim. Nid oedd y ddarpariaeth wedi ei deilwra ar gyfer Cymru yn benodol, ond roedd nifer o faterion addas iawn i Gynghorwyr i gynorthwyo gyda diogelwch yn rhan o'r sesiynau.

Diogelwch – materion ymarferol

10. Mae'r Cyngor wedi addasu trefniadau ymarferol yn y Siambrau hefyd yn dilyn digwyddiad yng nghyfarfod Cyngor Arbennig 24/08/2022. Bu aflonyddu o'r oriel gyhoeddus yn ystod y cyfarfod. Yn dilyn y digwyddiad bu i nifer o Gynghorwyr a staff adrodd nad oeddent yn teimlo'n ddiogel yn y Siambr. Erbyn hyn cynhelir asesiad risg ar gyfer pob cyfarfod sy'n cael ei gynnal yn aml leoliad (lleoliad Siambr a mynychu o bell).
11. Yn sgil yr asesiadau risg mae rhai camau penodol wedi eu cymryd i wella diogelwch:
- sicrhau loceri i'r cyhoedd gadw eu bagiau wrth fynd i'r oriel gyhoeddus,
 - digon o bosteri yn yr oriel gyhoedd yn nodi beth y gall aelodau'r cyhoedd ei wneud (a beth sydd ddim yn dderbyniol),
 - rhaff i wahanu'r oriel gyhoeddus o lawr y Siambr (ond mae'n rhaid caniatáu mynediad i unigolion ar gyfer pwyllgor cynllunio neu i ofyn cwestiwn yn y Cyngor llawn).
 - Trefniadau rheolaethol i alw toriad os oes aflonyddu
 - Briffio Cadeiryddion
 - Ystyried cyflogi cwmni diogelwch ble ystyrir bod lefel y risg yn uchel

12. Bydd pob asesiad risg yn ystyried y materion sydd ar yr agenda cyn dod i gasgliad os oes angen camau diogelwch pellach. Gall y camau amrywio o symud lleoliad (o Siambr Hywel Dda i Siambr Dafydd Orwig), briffio Cadeirydd y pwyllgor ar y camau i'w cymryd, sicrhau diogelwch priodol ar y safle, neu mewn achosion penodol gynnal y cyfarfod yn un rhithiol. Bydd gwaith pellach yn digwydd tros y misoedd nesaf hefyd yn edrych yn fanylach ar ddyluniad y siambr a'r mesurau diogelwch ffisegol mewn lle yno.

13. Rydym hefyd yn ymwybodol eich bod fel Cynghorwyr allan yn y gymdeithas trwy'r amser. Mae camau penodol y gellir eu hystyried ar gyfer gwarchod eich diogelwch chi a'ch teulu, megis peidio cyhoeddi eich cyfeiriad cartref ar y safle we. Mae canllawiau defnyddiol ynghylch ystyriaethau diogelwch cyn cynnal syrjeris yn y gymuned hefyd wedi eu cynnwys ar y Mewnwyd Aelodau, sydd o gymorth i chi.

Iechyd corfforol

14. Un elfen ychwanegol yw eich iechyd corfforol, ac mae gwybodaeth ddefnyddiol eto ar y mewnwyd Aelodau sy'n cynnwys tips ynghylch sut i osod eich gweithfan gartref yn gywir, a'r mynediad sydd ar gael at y gwasanaeth ffisiotherapi.

Cyfathrebu

15. Ymddengys nad ydym wedi bod yn cyfathrebu'r wybodaeth yma at Gynghorwyr yn ddigon clir a digon aml. Yn ddiweddar, rydym wedi rhannu gwybodaeth trwy'r Bwletin wythnosol sy'n eich cyrraedd chi fel Cynghorwyr. Cofiwch edrych ar y Mewnwyd Aelodau am wybodaeth hefyd, neu holi swyddogion perthnasol – gwybodaeth am hyfforddiant gan Cara Williams, gwybodaeth am gynnwys y mewnwyd Aelodau trwy'r tîm Democratiaeth a'r Cymorthyddion Grwpiau Gwleidyddol.

16. Fel cynrychiolwyr yr holl Aelodau ar y pwyllgor, gofynnir i chi hefyd rannu'r wybodaeth hyn gyda'ch cyd-aelodau i sicrhau ein bod i gyd yn cymryd cyfrifoldeb o edrych ar ôl ein hunain a'n gilydd.

Argymhelliad

17. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth dderbyn yr adroddiad er gwybodaeth.